

~~107666~~
 107667

Hamsun-analyse

Wergeland på avveier

Av Arne Skjeflo, Skedsmo

Ingrid E. Wergeland avslutter sin kronikk i Aftenposten 19.8. slik: «Hva sier det om oss selv at vi vil motta fascistiske ledere fra Italia, rehabilitere nazister og reise minnesmerker over landssvikere? Er det utslag av storsinn eller ideologisk grums?»

«Nazister» og «landssvikere» er i denne sammenheng synonyme for Knut Hamsun! Svaret gir Wergeland selv mellom linjene: Vi som vil hedre og takke Norges største dikter for hans *diktning*, er besudlet med brunt grums, selv om hun generøst medgir at vi *alle* ikke behøver å være nazister!

Ifølge Wergeland er det «hevet over tvil at Hamsun var tilhenger av en nazistisk ideologi hele sitt liv». (Han ble som kjent født i 1859!) For å underbygge dette freidige postulat må hun ty til enda mer oppsiktsvekkende påstand: «Generelt kan man si at personene gis med en sjablongmessig og stillestående utvendighet, der skildringene mangler dybde, og identitet f.eks. baseres på ytre kjennetegn. Menneskelig utvikling forekommer sjelden. I seg selv er dette et typisk trekk for nazitidens kunstfrembringelser, ...»

Kan Ingrid E. Wergeland ha kommet over hittil ukjente Hamsun-verker? Slik vi vanlig dødelige leser hans bøker, kjennetegnes de særlig av to ting: 1. Et uforlignelig vakkert, poetisk, nyansert og treffsikkert språk; 2. en fin, ukunstlet personskildring, preget av dyp, intuitiv psykologisk innsikt og stor menneskekunnskap.

Derfor møter vi hos Hamsun ikke helter og skurker, men levende mennesker, som på samme tid er både det ene og det andre: kloke og dumme, snille og onde, generøse og gjerrige, slue og naive, arbeidsomme og late. Derfor kjenner vi oss igjen og identifiserer oss med dem; vi gråter med Victoria og Johannes, vi blir glad i den notoriske sjarlatan August, vi tror på Oliver som elsker barna som hans kone skaffer ham ved utroskap, vi unner oppkomsten til Benoni hans fremgang, og vi de-

ler Isak Sellanraas stolthet og andekthet når han barhodet og i Jesu navn sår sitt korn. Dikterens kjærlighet og humor preger dem alle.

Men Wergeland har «begått kjønns-politisk analyse av Hamsun-tekster etter en dansk metode. Ned i minste detalj, som ordvalg, setningsbygning eller replikk, viser seg en gjennomført kvinneskildring av et nusselig, følelsesbetonet og intellektsvakt (sic!) vesen som bare trippende står og venter på mannen.»

Konfrontert med all denne feministiske vitenskap må man ydmykt spørre: Er disse nusselige, «intellektsvake» og trippende vesener Victoria, Edvarda, Rosa, Lovise Margrete, Pauline?

Det forekommer meg at Wergeland er ført på avveier av sin kjønnspolitiske analyse etter dansk metode. Hennes grunnleggende misforståelse synes å være den oppfatning at Hamsun skrev politiske pamfletter. Hun ser åpenbart ikke forskjell på poesi og politikk. Da blir det for en bagatell å regne at hun heller ikke skjelner mellom nazisme og fascisme.

Aftenposten opplyser at Wergeland både er norskfilolog og cand. theol. Jeg vet ikke hva som kreves for å kunne kalle seg norskfilolog, men mye taler for at hun bør fordype seg i teologien. Da vil hun møte kjærlighetens evangelium, budskapet om storsinn, toleranse og tilgivelse.